ARCHIVIO STORICO COMUNALE
GUALDO TADINO

5

ARCHIVIO PREUNITARIO

Pergamene del Secolo XVI°

IN Dei noie Amen. Ano a Nativitate eiusdem M° D X. Inditione XV Tempore Pontificatus S.mi D. N.
Domini Julij divina providentia pp. secundi die uo viij mensis decembris. Actum In Palatio solite
solite Residentie Mag.corum dnor. Confalon. & Prior. ppli Terre Gualdi Nucerin. dioc. In sala inferiori dicti
Palatij iuxta sua notissima lat. Cum die quinta eiusdem mensis decembris, fuit inter p.tos dnos Confalon.
& priores, atque Regulatores ppli Terre pdicte, Nec no Consiliarios, consilij Credentie eiusdem ppli con
clusum, & unanimiter, & concorditer, solemniter misso partito, obtentum, q pro universali comodo &
utilitate rei pu.e Gualdensis deberet inter cetera preponi in p.mo Gnali Consilio fiendo, utrum placeat
opportune providere, q mulieres dotate a patre, matre, patruo, avo, vel avia ex eis ab intestato stantibus ma
sculis, no succedant, Nec aliquid ultra dotes petere valeant, pro ut als provisum & decretum fuerat
& huiusmoi provisio impinitiarum no invenitur. Cumque per prefatos dnos Confalon. & Priores de voluntate
prefatorum dnorum Regulatorum, & consilij Credentie pdicti fuit in Gnali Consilio ppli Terre eiusdem
supradicta die viij pntis mensis decenbris, loco supradicto solempniter cogregato, & pro comodo
p.te Rei pu.e Gualden. celebrato, prepositum utrum huiusmoi provisio circa dictas mulieres
dotatas fieri deberet, Et deinde p spectabilem virum S. persanctem S. Andree de Terra pdicta
unum ex consiliarijs eiusdem Gnalis Consilij arengatum, Et consultum hoc mo, vz q per
dnos Priores, diligenter inquiratur, si aliquod ordinamentum circa dictas mulieres dotatas als
ut dicitur factum inveniri pot, servetur illud, prout in eo. als per prefatos dnos Priores, & Regulatores
una cum uno probo viro p quolibet dictorum dnorum Confalon. & priorum eligendo fiat de novo reformatio
sive ordinamentum circa mulieres dotatas predictas, prout eis melius videbitur expedire, & postea
in forma vallida confirmetur, Et per cancell. com. Terre predicte in volumine statutorum eiusdem
com. Registretur, volens, & mandans, omne id, & totum, quod p p.fatos dnos Rectores, Regulatores
Et homines pdictos ordinatum, reformatum, sive factum, & gestum fuit, circa pdicta, & quolibet
pdictorum Et demum ut supra confirmatum, Ratum sit, & semper firmum, ac si per pns Gnale
Consilium, Reformatum, ordinatum, sive factum, & gestum fuisset. Cum etiam de Comissione
Eorumdem dnorum Rectorum, & Regulatorum, Consiliu sup hoc redditum p supradictum ser per
sanctem, fuit i dicto Gnali Consilio ad partitum, more solito solempniter missum, Et per fabas,
nuo 47 in bussula rubea del sic inventas obtentum fuit, ut Consilium p S. Persanctem pdictum
sup provisione dictarum dotatarum mulierum sup redditum executioni mandetur i omnibus, & p omnia
prout p.fatis dnis Rectoribus, Regulatoribus, & hominibus pdictis melius videbitur expedire: non obstantibus
quinque fabis, in bussula alba del no, i contrarium inventis. Cum denique per p.fatos dnos Rectores
fuerint electi ad pdicta, & infra. infrascripti homines, vz

Dominicus Jac.i Tochetti p ser Bernardinu Casparis confalon.
S. Persanctes S. Andree p Franc.o Scaturtij
Michel. Curtij, p Jacobus Ben.ti de Morronib.
Angelus Cecholi, p ser Laurentius d Cecholis

priores, & Collegas electi in Confaloneriu & per eosdem dnos Rectores Regulatores & homines pdictos fuit i audientia palatij sup. dicti, matura deliberatione & consultatione inter eos hita

1v

vigor arbitrij, & auctoritatis sibi ipsis a p.to Generali Consilio in hac parte concessi declaratum, & decretu
ut in reformatione dicti ordinamenti de supradictis mulieribus dotatis etc. fieri debeat modo & forma inf.ta v3

A
Supradicti dni Rectores, Regulatores, & homines supradicti, ad hoc specialiter electi, & deputati
vigore arbitrij sibi ipsis a p.to Gnali Consilio atributi, pro bono, & utilitate Rei publice Gualden
ordinando statuerunt, & decreuerunt q. siqua mulier fuit, vel erit dotata a patre vel matre
vel fratre, vel auo materno, vel paterno seu patruo, vel auunculo, vel alio quocumque dotante, non
possit, nec debeat ipsa mulier dotata, nec possint descendentes ex ea reuerti ad hereditatem vel successionem
alicuius p. dotantis eam, vel alicuius ex descendentibus ab eadem p.a dotante. Nec possit mulier dotata
succedere ab intestato alicui p.e a qua fuit dotata, vel alicui ex descendentibus vel ab ipsa persona
dotante per lineam masculinam quousque supervixerit aliquis masculus descendens ab ipsa p.a dotante
per lineam masculina. Et si mulier plures hebuit fratres, & fuit ab uno ex fratribus dotata non possit una
reuerti nec Recursum habere ad hereditatem fratris dotantis sine liberis, ex matrimonio decedentibus vel
ad hereditatem alicuius ex fratribus ipsius dotantis, sibi utrinque coniunctis, vel consanguineis tm, nec
ipsi fratri dotanti, vel alicui ex talibus suis fratribus ab intestato succedere, quousque supervixerit aliquis
frater utrinque coniunctus, vel frater consanguineus tm ipsius fratris ab intestato mortui sine liberis ex ma
trimonio natis, vel aliquo de descendentibus ab ipso fratre qui dotauit, vel alijs ex descendentibus per lineam
masculinam a fratre vel fratribus utrinque coniuncto, vel coniunctis, ipsi fratri dotanti, vel a fratre vel fratribus con
sanguineo vel consanguineis tm ipsius fratris dotantis. Item dicimus si qua mulier fuit, vel erit

B
dotata a fratre, vel fratribus omnibus, & alius in notus fratrum decederet, sine filijs, alij fratres masculi utrinque
coniuncti vel consanguinei tm, fratri mortuo ab intestato succedant cum nepotibus, ex alijs premortuis
fratribus, qui fuerint fratres utrinque coniuncti mortuo, vel consanguinei tm. Et si non supressent fratres tales
talis mortui, sed supressent tales nepotes, ipsi nepotes succedant soli, ipsa muliere dotata exclusa
a dicta successione, quousque aliquis ex dictis masculis extiterit. Et hoc etiam locum habeat in patruis
quibus succedant filij masculi aliorum fratrum, & non femine dotate, ubi morirentur ab intestato.
Et si dicte mulieres morirentur sine filijs, ab intestato matre superstite, vel ea non existente, superstite

fs. dicti

auia materna, vel auo materno, vel auia paterna, eo casu legiptimam solum debeat habere
mater, vel auus, vel auia predicti, et in alijs bonis succedant fratres & filij masculi ubi supersint fratrum
et patrui & filij, vel auo, vel auia patruorum masculi, exclusa matre preterque legiptimam quousque
aliquis ex supradictis masculis superfuerit. Et eo casu, quo filij remanerent ex isto fratre dotante masculi
et morirentur in pupillari etate, simili modo succedant fratres dotantes, ubi superint fratres carnales
ex latere patris tm, et ubi non superserint tales fratres, succedat patruus & eorum filij masculi, matre
exclusa, & auo, & auia predictis, ut dictum est. Saluo in omnibus, & singulis dictis casibus in presenti
statuto contentis, & quibus eorum testamento & ultima voluntate predictorum, et si aliquid dictis

mulierib; reliquerentur observetur. Et salvo q mulieres Tempore necessitatis, possint hr victum
& vestitum in hereditate frm iuxta vires patrimonij, ubi dotem sua, qua habuit conferendo, si poterit, vel Jura
cedenda repetendi dotem ea conferendi dotem pdictam. Illa autem, vel illi, qui simul cum aliq muliere
parentib; successerit ab intestato qui dotem dederit, vel dederit q ipa mulier, vel eius, seu eorum heredes,
nō possint, nec debeant repetere ipaz dotem, donec vixerit illa mulier dotata, vel sui filij unus vel plures
nec petere posset ipa mulier partem ipius, vel eius hereditatis contingentis, de bonis suorum parentum usq ad con
currentem q̃titatem dotis recepte. Item si aliquis recepisset aliquā pmissionē Restitutionis dotis alicui mulieris
de bonis mulieris, sunt nominata fuit illa mulier in instrum.to pmissionis, & restitutionis dotis sue, nō Jus
de dicta dote & actiones pro ipa dote repetenda reddere, & restituere debeat ipi mulieri, Nec detentio
talis instrumenti ipi mulieri, nec illi, cui dimitteret, vel Jus suum daret, & cederet, obesse posset aliq
Jure, comuni, vel statuto nō obstante, sed illum, vel illos instrumentum, seu pmissione de restitu
tione dotis recipientes. potestas & Judex vel aliquis alius officialis copellat ipi mulieri vel sui filijs
vel cui Jus suum cederet vel dimitteret, ut dictum e. restituere. Et intelligatur dos fuisse de bonis
mulieris dotate, eo ipo q apparuit tm dotata fuisse a patre, matre, avo, vel zio. fratre carnali vel
consobrino, sorore carnali, vel consobrina, etiam, si in instrum.to dotali, nō diceretur q essent
bona dicte mulieris, sed simpliciter, a pdictis daretur. Ita q nō intelligatur de bonis proprijs
eius, qui stipulatus fuit dotem, sibi restitui, se dotem dedisse, vel pmisisse dotem, sed de bonis
dicte dotate, nisi evidenter appareret, dictum dotantem, sup dotem dicte dñe se dare, vel pmittere
quo cumq, usq ad concurrentem q̃titatem quam de suo solvere posset, sibi caveri p stipulationem, vel
alio mō, quod partes extiterint in concordia. Item [illegible] vel si quas excepta p.te de quibus i pcedenti §
qui incipit. Illa autem [illegible] Aliqua dotavit mulierem i totum, vel i partem, de suis bonis proprijs, sive
pecunia dederit, vel aliam rem & ipam dotem tpe pmissione, sive pmisso intervenerit, vel ipore
tpre solutionis, vel Traditionis stipulatus fuit, vel stipulatam dotem sibi reddi & costituere de [illegible]rum.to
pu.co vel testibus fide dignis, matrimonio dissoluto, inter illam mulierem qua dotavit & maritu pro quo matrimonio
pro ea dotem dederit, vel dare fecerit, sine filijs ex eis descendentib;, dotem qua dederit libere possit
repetere, & sibi restitui debeat. Et qui receperit Talem dotem ab aliq dante de suis bonis proprijs, teneatur
de restituendo ei, cui voluit, Qui dotem dederit facere instrumentu, et pmissione, Nec compellatur ipi mulieri
nec heredib; p qua dos data est respondere de dicta dote quod Capitulu, i negotijs pntib; & ipteritis &
futuris exceptis de contractibus, & questionib; [illegible] vertentibus Locum [illegible]beat, i quibus parte sui
aliquo capto nō obstante. Salvo q femine possint venire ad successiones parentum, & fratrum, &
aliarum p.arum ad quarum successiones de Jure vocentur si descendentes p linea masculina, masculi nō superessent
Remittendo, vel cedendo ut s. dotes suas i hereditate, & si mulieres dotate nō essent, ad successionem
predictarum p.arum ab intestato, debeant pervenire, Et intelligantur esse mulieres dotate, si pro dote mulieri
aliquid i testam.to vel codicillis fuit relictum p aliquem de p.is pdictis, vel datu, vel pmissu
dum Tamen, si minus congrue fuisset dos, debeat suppleri congrue secundum quod i § sequenti
Item si aliquis fr vel [illegible] alicui mulieris nō dotate decesserit intestatus. fr. vel fres ipius
mulieris, si frem, vel fres habet, vel alij masculi descendentes ex ipis fre vel frib; p linea

masculina, vel si hu[er]it patruos, no[n] extantib[us] frib[us] carnalib[us], vel descendentib[us] ab eisdem Teneant[ur]
et debeant dotare ip[s]am mulierem de bonis p[at]ris, vel aui, co[n]petenter secu[n]du[m] potentia[m] sue p[er]s[one] et s[ecundu]m
qu[a]litatem facultatez, et hereditatis p[at]ris, vel aui, et consuetudi[n]e[m] et morem dicte Terre Gualdi, et
h[ab]ita dicta dote, vel p[ro]missione fa[cta], marito vel alteri p[ro] eo, extunc excludat[ur] a successione p[re]dictor[um]
p[at]ris, et aui et aliar[um] p[erson]ar[um] de quib[us] et p[ro]ut sup[ra] dictu[m] e[st]. Non t[ame]n p[ro]p[ter] hoc patruus ad successionem
admictatur nisi p[ro]ut [in] p[rese]nti statuto exp[re]sse [con]tinetur. Et de co[n]petentia dotis dicte mulieris stetur dicto
et declarationi duor[um] p[ro]ximior[um] consanguineor[um] dicte mulieris, qui ad p[re]d[ic]ta declaranda cogantur per
potestatem, vel judicem, vel aliu[m] officialem co[mmun]is Gualdi ad petitio[n]ez petentis. Et si no[n] fui[ssen]t i[n] concordia
Tertius ad p[re]dicta per potestatem, vel judicem eligatur, et co[m]pellat[ur]. Et si dicti fr[atr]es, vel patrui, vel
descendentes ex ip[s]is frib[us] no[n] fecerit fieri dictam declarationez infra term[inu]m co[m]petentez a potestate vel
judice, vel aliquo ex judicib[us] assignand[um], extunc elapso dicto term[in]o, a successione no[n] excludatur
Talis mulier, s[ed] possit parte[m] p[e]tere, et divisionez bonor[um] tam[quam] [com]munis. Et si casus eueneret q[uod] filij
masculi alicui[us] morientes ab intestato, no[n] existentib[us] alijs ascendentib[us], q[uod] omnis hereditas eor[um] debeat
p[er]tinere et devoluat[ur] ad fr[atr]es eor[um] et filios fr[atr]um si sunt, vel ad patruos, et filios patruor[um], et
avunculi, Tunc no[n] succedat, sed exclusi intelligant[ur] avunculi ab hereditate p[re]dictor[um]. Testamentis semp[er]
saluis. Et i[n] casu q[uo] contigat aliquez ab intestato decedere sine liberis, et sine fr[atr]ibus, et sororib[us]
vtriusq[ue] [con]iunctis sup[er]stitib[us] sibi matre, vel auia, vel auo, materna, vel materno, m[at]re no[n]
sup[er]stite, et auia paterna, vel auo paterno, q[uod] Tunc, et eo casu voluerit et statuerit auu[m] vel
auiam, equaliter succedere ip[s]i defuncto vna cum m[at]re, vel auo, vel auia materno, vel materna
Testamentis ascendentium semp[er] saluis. Si autem no[n] extarent auus vel auia paterna, s[ed] starent
patrui vel filij masculi patrui q[uod] i[n] medietate bonor[um] talis descendentis succedat mater. Et
i[n] alia medietate succedat patruus, Et eo no[n] existente succedant filij masculi dicti patrui. Si
v[er]o no[n] extarent fr[atr]es, vel sorores vtriusq[ue] [con]iuncti, sed consanguinei masculi ex lat[ere] p[at]ris t[ame]n
succedat vna cum m[at]re, equaliter vel si m[ate]r no[n] sup[er]esset, succedat vna cu[m] auia, vel auo
materna, vel materno. Et vbicumq[ue] m[ate]r excludet[ur], excludat[ur] et auia, et alij ascendens p[er]
eandez lineam. Et predicta om[n]ia, et singula locu[m] h[ab]eant, vt sup[ra] ad p[re]terita p[rese]ntia, et futura, Exc[e]-
ptis in questionib[us] causis et litib[us] pendentib[us] coram q[uo]cumq[ue] Judice Tam ordinario q[uam] arbitro seu arbitris vel
arbitratorib[us]. Addentes etia[m] p[re]missis q[uod] si [con]tingeret p[re]dicta ip[s]a Jam [e]s[se] exp[re]ssa aliquam mulierem maiorem t[ame]n
duodecim an[n]is facere quietationem Refutationez simplicez, vel pactu[m] de [n]o[n] plus aliquid no[n] petendo Tam sup[er] hereditate mor-
tui q[uam] viuentis q[uod] Tunc dicto casu dicta quietatio Renumptiatio simplex, siue pactum voluerit p[er]petuo inuiolabilit[er]
obseruari debere, et robur, et vim, fir[mitat]e, et Tenere, no[n] obstante q[uod] d[e] jure no[n] valeret, vel i[n] aliq[u]a sui parte aliquid
deficeret, et p[re]dicta quietatio Renumptiatio siue pactu[m] obseruetur, ac si cum om[n]ib[us] juris solemnitatib[us] et substa[n]tialitatib[us]
facta fuisset. Et no[n] obstante q[uod] fuit Renumptiat[um] magis p[re]iudicio[n]is et q[ua]ntitab[us] p[ro] modica re. Quibus om[n]ib[us] casib[us] voluerit
dictam renumptiatio[n]ez valere, no[n] obstantib[us] p[re]missis et alijs quibuscumq[ue] [con]trariu[m] huic sanctioni facientib[us], quibus q[uam]
p[ro]p[ri]e derogauerit ac si hic sp[eci]alis facta esset mentio etc.

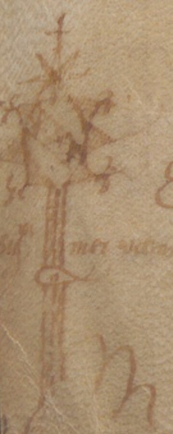

Et ego victorius petri de maronib[us] de eug[ubi]o pu[bli]cus imperiali auct[orita]te not[ariu]s. Et nu[n]c canc[ellariu]s et not[ariu]s Reformationu[m] Co[mmun]is Terre
Gualdi, et nu[n]c canc[ellariu]s ap[osto]l[i]c[u]s cam[erarius] dicti loci, deliberationi sup[ra]dicte consilior[um] et sup[ra]dictor[um] ho[min]um electioni Et p[rese]ntis decreti
siue ordinamenti confectioni interfui, et p[rese]ns fui, et ad rogat[us] scribere scripsi et hic Registraui, et signo
meo signaui etc.

3v

Statuti [illegible]

Statuta

1510

8 Decembre